

Topla ljubezen do Trsta privede našega pisatelja do obžalovanja, da ni bil nikdo prosil Kotnika, naj bi svoj veliki denar raje podaril za podporo revnih dijakov; deset vrstic potem pa pisatelju ne zadošča več — Združena Slovenija z vseučiliščem v Trstu, ampak reklamira Primorje, Dalmacijo, celo Hrvate onkraj Sotle. Ne mislimo se prerekati o tem, bi li bila naša kmečka mladina zares še bolj ubožna, če bi vasovanja ne bilo, toda pisatelj pravi dobesedno; „tega (vasovanja namreč) k sreči nobena cerkev ne bo morala zatreti in tudi ne bi hotela, ker ima v vsaki veri seksualni element svojo veljavo, brez njega niti ne bi mogle živeti“. Kdo to razume? Skratka: Pisatelj jo še najbolje vozi, dokler in koder ga vodijo Kropotkin, Marx, Grundtwig (danske zadruge); embrionalno pa je, o čemer modruje on sam. Pri tem gre nekaj zrna po zlu še zato, ker je spis očitvidno v naglici narekovan na pisalni stroj. Sodimo po stvarni razporedbi, po slogu in po vsem. Srednjeveške cehe so na koncu razprave. In slog! Poleg zanemarjenja pravila, da negacija zahteva genitiv, nas bodejo stavki, ki so le stežka ali pa sploh niso umljivi (stran 33, prvi stavek novega odstavka itd.). Tole prihaja po vzetju večjega dela (sic st. 35) od drugod, pa se prevod ne posreči. Lepo je, če se človeku življenje mirno odvija (str. 31), toda pisatelja opozarjamo, da ga bodo naši Kraševci črteli (str. 47), ako jim bo prišel z zadrugami, ki kmetujejo s kolobarenjem (prav kolobarjenjem); glej str. 32 sl. Poučili ga bodo, kako se pri njih taka reč, njena raba ali užitek, omeče in ometava. Gens (Horde, član) ni bila in ne bo nikdar gruča (str. 16. 20), ampak vedno le rod. Četudi bi s Kropotkinom upravičeno govorili o dobi „vaške marke“, pa vendar ne bi šli tako daleč, da bi le kot „gmajno, ustanovino, skupnost, skupščino, spolovinsko zemljo, ometno zemljo itd.“ naravni obsed kmečkih upravičencev poznejših časov in današnjih dni pri nas krstili za vaško marko. Pravniško polje je pri nas tisto poprišče, kjer marsikdo misli, da sme svobodno besede kovati in jezikovna pravila podirati. Tudi Slančeva „Zadruga“ se je v tem oziru zelo ojunala.

Dr. G.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1914.

— (Osebne vesti.) Najvišje odlikovanje: Podeljen je naslov in značaj sekcijskega šefa ministrsk. svetniku v prezidiju ministrskega sveta dr. Iv. Žolgerju na Dunaju; višj. dež. sodnem svetniku v Gradcu Ant. Levcu ob njegovi upokojitvi red železne krone tretjega reda. — Imenovani so za višje dež. sod. svetnike, dež. sodni svetniki: dr. Jakob Toplak v Ljubljani na mestu, dr. Viljem Janežič v Mariboru in dr. Franc Glas v Gradcu za višje deželno sodišče v Gradcu, dr. Adolf Boschek v Ljubljani za Celje, dr. Alojzij Steinberger v Gradcu za višje dež. sodišče v Gradcu; za okrajnega sodnika in sodnega predstojnika sodnik Ivan Hutter v Litiji za Idrijo in okrajni sodnik dr. Herman Watzulik v Celji za Gornjo Radgono; za okrajnega sodnika sod-

nik dr. Friderik Marinitsch v Celju za Celje; za sodnike avskultantje: dr. Oskar Voitl za Gornjo Radgono; dr. Božidar Luckmann za Slovenji gradec, Viljelm Laurenčak za Litijo, dr. Avgust Leitgeb za okrožje višjega sodišča graškega, dr. Karl Freyberger za Celje, dr. Emil Gaber za Ptuj; Hinko Irgolič za Ajdovščino in Fran Cigoj za Volosko-Opatijo; za avskultante pravni praktikantje v okrožju višjega deželnega sodišča graškega: dr. Emil Jenko in dr. Robert Pucsko, oba v Ljubljani; Odon Canjko v Celju. Premeščeni so: višji deželni sodni svetnik Gvidon Visconti iz Celja v Celovec; sodniki: dr. Jožef Drobnitsch iz Slovenjega gradca in dr. Štefan Sagadin iz Ptuja v Celje, Arnošt Cham iz Kočevja v Beljak in Gottfried Jaklitsch iz Šoštanja v Kočevje. Podeljen je značaj in naslov višj. dež. sodnega svetnika dež. sodnemu svetniku v Mariboru Henriku Detitschegu, mesto sodnika v Šoštanju pa sodniku okrožja višjega dež. sodišča graškega Ernestu Merala. — Prideljen je obrtni nadzornik Jan Santrúček osrednjemu obrtnemu nadzorništvu na Dunaju. — Finančna konceptna praktikanta dr. Robert Tomšič in Ivan Štrbenz za finačna koncipista v Ljubljani.

— (Slovenski jezik pri sodiščih in notariatih.) Dne 26. marca izročila je deputacija „Zveze slovenskih odvetnikov“ obstoječa iz predsednika g. dr. Trillerja in odbornikov dr. J. Brejca in dr. J. Hrašovca justičnemu ministru obširno spomenico o justičnih razmerah na Štajerskem in Koroškem. Deputacijo sta vodila drž. poslanca Grafenauer in dr. Vrstovšek. Avdienca je trajala pet četrť ure. Spomenico priobčimo v polnem obsegu v prihodnji številki. — Dne 27. marca se je ista deputacija, kateri se je pridružil še odbornik „Zveze slov. odvetnikov“ dr. Fr. Rosina v isti zadevi zglasila tudi pri predsedstvu višjega deželnega sodišča v Gradcu. — Dne 3. aprila t. l. zglasila se je najprej pri justičnem ministru in potem pri ministrskem predsedniku deputacija slovenskih notarjev (gg. Ivan Plantan in Aleksander Hudovernik) pod vodstvom drž. poslanca dr. Vladimírja Ravniharja, da izroči spomenico, ki se tiče izprememb napram dosedanji jezikovni praksi, zadevajoči notarske posle. Pri tej priliki je prišlo v razgovor tudi vprašanje obsega in pojma takozvanega notranjega uradnega jezika.

— (Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb) v sodnem okraju Ljubljana je izdalo za VI. upravno leto 1913 svoje poročilo, iz katerega je posneti vsestransko napredovanje društva. Zgradba, kateri je napravil načrte in položil temelj blagi mladínoljub Franc Milčinski, se od leta do leta izpopolnjuje, prikazujoč vedno bolj neobhodno potrebnost svojega obstoja za uspešno delovanje mladinskega sodnika. Društvo ima sedaj tri vkupne varuhe, izkušeno sirotinsko skrbnico, začasno zavetišče, zdravniško posvetovališče, sicer pa — lahko rečemo — nebroj organov in naprav, ki vsi stremeč za istimi idealnimi cilji podpirajo društvene smotre. Prejemki l. 1913. znašajo vračunši blagajniški preostanek iz leta 1912 22.794 K 83 h, izdatki pa 12.124 K 97 h; letna potrebščina je proračunana na 13.800 K, redni dohodki na 9400 K. — Z ozirom na mednarodni in nadstrankarski značaj društva, priporočati bi bilo društvu, da dvigne svoje dohodke, priredba cvetličnega dneva, ki bi se brezdvomno izvrstno obnesel.

— (Likvidujoči organi na Kranjskem.) Ministrska naredba od 8. januarja 1911 šte. 4 d. z. o vročevanju sodnih rubežnih, prepovednih in preodkaznih sklepov ob izvršbi in prepovedi na terjatve do državnega zaklada, ki se izplačujejo po poštni hranilnici, je premenila, kakor znano, določila §§ 295. odstavek 1 in 305 odst. 2 izvrš. reda (§ 1. naredbe z dne 24. oktobra 1897 šte. 250 drž. zak.) tako, da navedenih sklepov ni več vročati „izv:šujoči blagajnici“, marveč likvidujočemu organu (računskemu oddelku nakazujočega oblastva), kadar se plačujejo državna plačila po poštni nakaznici. Glasom § 295. i. r. pa je dolžnost zahtevajočega upnika, da navede likvidujoči organ (prej blagajnico). Ravno v tem oziru pa so izvršilni predlogi silno pomanjkljivi in napačni, kar povzroča pri reševanju predlogov ne le velike nepravilike, ampak tudi zamude, združene ne redko z občutno škodo za zahtevajočega upnika. Zato navajamo nastopno likvidujoče organe za Kranjsko, imenovane v raznih naredbah.

Za finančne uslužbenke in za vse civilne državne vpokojence (penzioniste) je likvidujoči organ računski oddelek c. kr. finančnega ravnateljstva v Ljubljani, za dejanske državne uslužbenke, ki so podrejeni c. kr. deželni vladi v Ljubljani in za državne učitelje glede aktivitetnih prejemkov, za duhovnike glede aktivitetnih in pokojninskih prejemkov in za učitelje ljudskih šol glede pokojninskih prejemkov računski oddelek c. kr. deželne vlade v Ljubljani.

Glede aktivitetnih prejemkov učiteljev na ljudskih šolah, plačanih od deželne blagajnice v Ljubljani, pa je likvidujoči organ deželno knjigovodstvo v Ljubljani, dočim je nakazujoči organ za dejanske in pokojninske prejemke ljudskošolskih učiteljev c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani.

Računski oddelek višjega deželnega sodišča v Gradcu je likvidujoči organ za vse sodne uslužbenke, nakazujoče oblastvo pa predsedstvo višjega deželnega sodišča v Gradcu. Izplačujejo pa c. kr. finančna deželna blagajna (prej deželni plačilni urad) v Ljubljani odnosno c. kr. davkarije zgol pokojninske prejemke vpokojenih (kviesciranih) ljudskošolskih učiteljev in njih družinskih članov, a tudi glede teh je vročati zadevne sodnijske sklepe le c. kr. davkarijam, ne pa c. kr. finančni deželni blagajni.

— (Posredovalni uradi na Kranjskem.) Leta 1913 je poslovalo na Kranjskem 240 posredovalnih uradov in sicer v okrožju dež. sodišča ljubljanskega 178, v okrožju zbornega sodišča v Rudolfovem 62. V okrožju okrajnega sodišča v Ljubljani imajo posredovalne urade izvzemši dež. stolnega mesta vse občine (29) razen: Devica Marija v Polju, Dobrunje, Grosuplje, Podgorica, Šmarje, Šmartno in Št. Vid. Pred posredovalnimi uradi se je v civilnih spornih zadevah leta 1913 razpravljalo v 1146 slučajih, od katerih je bilo samo 283 brezuspešnih oz. nerešenih. V kazenskih zadevah (žaljenja časti) so posredovalni uradi poslovali v 3167 slučajih in se je poravnalo 1635 slučajev.

— (Redna glavna skupščina „Pravničkoga društva u Zagrebu“) po številu 40, se je vršila dne 28. februarja 1914 ob 6. popoldne v vseučiliškem poslopu. Dnevni red je obsegal čitanje odborovih poročil in ustanovljenje proračuna za leto 1914, voliti pa je bilo letos samo dva revizorja

društvenih računov za 1914 in njih namestnika. Predsednik dr. Fran Jos. Pevec je svoj nagovor porabil, da je dokončal svoje svoječasno prekinjeno predavanje o „hranilničnih uložkih v korist tretje osebe“. Izvestje upravnega odbora o njegovem delovanju in o računskem gospodarstvu se je vzelo na znanje. Proračun kaže 19.593 K 74 h prejemkov in 16.602 K izdatkov. Pri proračunski debati je stavil dr. Schick predlog, da se zviša uredniški honorar in urednikov pavšal za nagrajanje pisateljev tako, da bo „Mjesečnik“ mogel izhajati kot tednik ali vsaj polumesečnik. Debata ni prišla do konkretnega zaključka. Skupščino je predsednik po izvršeni volitvi revizorjev sklenil.

— (Poročilo predsednika trgovske in obrtne zbornice za Kranjko za leto 1913.¹⁾)

Ob sklepu leta 1912 aspekti za zadovoljivejši tečaj kupčijskega poslovanja v nastopnem letu niso bili bodreči.

Vsled nemirnih in kritičnih časov l. 1913 ne le ni prišlo tekom tega leta do preobrata na boljše v gospodarskem življenju, marveč so se razmere le še poostriale v zelo občutni meri. Tudi one stroke, ki so imele v letu 1912 še sprejemljive razmere, so podlegle železni sili težkih časov. Gospodarska kriza se je razjedla po vsem gospodarskem telesu. Nastopili so v resnici vsesplošno nenavadno trdi odnošaji. Produktivne sloje vseh strok je zadela svinčena peza gospodarske krize. V obrtnosti in v kupčiji je nastala trda otopenost in dušeče mrtvilo. Ukinjeno razpečavanje, ponehanje odjema, prestanek naročil in celo preklic že izdanih naročil je pripravilo industrijo do dalekosežnih utesnitev v obratovanju. Posledice tega udarca, ki je zadel s tako težko silo našo obrtnost so se hitro pokazale v vsem pridobitnem življenju. Občutni izpadki v običajnih delavskih zaslužkih so vplivali v silni meri na kupno in konsumno moč prebivalstva. Ljudje so si morali pritrgovati do najpotrebnejšega. Vsi količkaj pogrješni izdatki so izostali. Umevno je, da je s tem zelo zadet trgovski in obrtniški stan. Ne samo, da je mogel spraviti v denar dokaj manj blaga, vsled česar so mu zastajale zaloge, nastala je za trgovca in obrtnika tudi neizbežna potreba, da mora svojim odjemalcem, če naj se mu ne porazgube, hočeš nočeš dajati veliko na upanje. V takih razmerah je zanj, ki ima svoje obveze proti svojim dobaviteljem, dvakrat neprijeten položaj, ker ga ne zadevajo le posledice reduciranega prometa, ampak tudi posledice naraslega kreditiranja.

Podani so bili v resnici silno žalostni časi za produktivne sloje, polni skrbi in dušeče trpkosti. V veliki meri prihaja v tem v poštev težko breme, ki ga je nalagalo izpolnjevanje težke vojaške dolžnosti. Mnogo gospodarjev je

¹⁾ Ponajveč upravičeno se očita pretežni večini pravnikov, da nimajo niti zmisla niti volje spoznavati razmere industrialnih, trgovskih in obrtnih podjetij, dasi je od njihovega preudarka in nasveta pogosto odvisna končna razrešitev vprašanj, ki so življenske važnosti za trgovino in obrt. Zato smo se rade volje odločili, da priobčimo zgorajšnje, za pravnika, teoretika in praktika v resnici zanimivo poročilo skoro v polnem obsegu. Predsedstvu zbornice, ki nam je dalo to poročilo na razpolago, izrekamo na tem mestu svojo najtoplejšo zahvalo.

moralo v težkih časih zapustiti dom in bivati daleč od domače grude brez koristi za podjetje prav v taki dobi, ko je mučnost položaja zahtevala vse previdnosti in čuječnosti v kupčiji. V skrbi polnih dneh je moral mnogokateri gospodar dati iz rok vodstvo kupčile. Hudo je bremenilo kupčijske sloje tudi dejstvo, da je moralo slediti vojaški dolžnosti obilo težko pogrešnih in težko nadomestnih delavnih moči. Pri tem je moral službodajalec iz človeških obzirov, iz obzira na rodbino ali v skrbi za ohranitev dobrega uslužbenca vzeti nase navzlic dolgotrajni odsotnosti navadno tudi breme neskrčenega plačevanja plače.

Trajno vznemirjajoče vesti o kritičnih dogodkih, o vojnih pripravah in dispozicijah, ki so prihajale dan za dnevom in teden za tednom tekom celih mesecev v javnost, so pripravile celokupno prebivalstvo v strah in v toliko preplašenost, da je bila zbeganost vseobča. Ljudje so računali s tem, da sila dogodkov potegne v vojsko državo. Celo premožnejši sloji, ki jim ravno ni skrb za preživljenje, so se v teh dneh splošnega nemira in nepokoja omejili v svojih izdatkih. Pomanjkanje dela in delovnih prilik, silno utesnjen promet, izgubljene prilike za zaslužek so silno kvarno vplivale na celo pridobitno življenje.

Kreditne razmere, ki so bile že leta 1912 jako neugodne, tekem leta 1913 nele niso postale milejše, marveč le še dokaj trše in težavnejše. Na denarnem trgu se je vzdržala celo to razdobje horendna draginja. Obrestna mera avstro-ogrske banke je ostala do konca novembra, ko so jo znižali na $5\frac{1}{2}\%$, pri izmeri na 6% . Ob takem staležu bančne mere je v naših krajih spričo nemirnosti in negotovosti političnega položaja kakor tudi vsled silno dalekosežnih posledic katastrofalnih streslajev v združni organizaciji neizogibno, da se je gibala obrestna mera pri kupčijskih kreditih nad izmero $7\frac{1}{2}\%$. Pri tem pa ni v teh časih nič nenavadnega, če je obrestno breme seglo do 9% z običajnimi pripadki, ki se računajo poleg obresti pri denarnih zavodih. Denarna cena je bila eksorbitantno visoka. Plačevalo se je obresti, katere so v polpreteklem času ševleljale za oduške. Toda ta izmera obresti je razumljiva, če se jemlje v postev, kako drag denar so morale najemati celo države, dežele in druge korporacije, kako trda je za denar in kako veliko je tveganje za izposojevalca. Še hujše in še občutljivejše kakor kruto breme trdih obresti pa se je občutevalo v kupčijskih krogih silno pomanjkanje kredita, ki se je ustanovilo. Skrb kredit obdržati, da o skrbi dobiti nove kredite niti ne govorimo, je napravljala pridobitnim krogom najmučnejše preglavice in težave. Denarni zavodi so bili naravno v teh napetih in kritičnih časih silno rezervirani. Negotovost položaja in eventuelne nenadne zahteve vložnikov, da se jim vrne zaupan denar, narekajo denarnim zavodom največjo previdnost. Mnogo denarja je v teh razburjenih časih bilo dvignjenega in izginito iz prometa, ker se je razjedlo v prebivalstvu nezaupanje. V strahu pred izgubami so ljudje držali mnogo denarja doma.

Napete kreditne razmere, kakor jih ni pomniti, nenormalne denarne razmere so silno trdo bremenile trgovanje in obratovanje. Ob tako visoki denarni ceni je bilo izplačljivo donosno kupčevanje za vse one, ki morajo delati s kreditom, komaj mogoče.

Imeti sam najresnejše težave zaradi kredita, na drugi strani pa imeti največje potrpljenje pri plačilih od strani odjemalcev, čakati dolge mesece na

plačila, postavlja trgovca in obrtnika v nepopisne stiske. V teh nemirnih časih je postala pri ljudeh zelo razširjena navada, odlagati kolikor moč svoja plačila; vse je skušalo obdržati kolikor moč svoj denar skupaj.

Zaznamovati je tako v tem razdobju silno neugodno konjunkturo v gospodarstvu v obče. Občutna gospodarska depresija je v naši deželi po vojnih dogodkih na Balkanu in Levanti, kjer ima naša industrija in trgovina mnogo odjema, prišla kar najobčutneje do izraza. Govoreč o slabih gospodarskih razmerah v naših krajih, je treba s poudarkom omenjati žalostnega dejstva, da je v tem razdobju zadobilo obsežno dimenzijo izseljevanje. Dasi ni smeti soditi enostransko tega neveselega pojava, kajti resnica je, da prihaja od izseljencev precej denarja v deželo, je vendar izseljevanje za našo deželo jako obžalovanjavredno gospodarsko dejstvo, ker v nekaterih krajih zlasti na Dolenjskem zapuščajo mogočni kontingenti krepkih delavnih moči deželo. Dežela izgublja živo moč. Neogibno je, da to gospodarsko na dotične kraje jako slabo vpliva. Prizadeti so pri tem naravno vsled zmanjšanege števila konzumentov osobito nastanjeni trgovci in obrtniki.

Kupčijskim slojem je bilo v tem gospodarsko tako zlem razdobju prebiti v resnici nenavadno rigorozno preizkušnjo svoje gospodarske zmožnosti in kupčijske stabilnosti. Mnogo gospodarskih eksistenc je šlo v nič. Obilno pridnih in stremečih trgovcev in obrtnikov je v teh izrednih razmerah onemoglo. Trdo denarno pomanjkanje, odtegnitev oziroma skrčenje kreditov, s katerimi se je upravičeno računalo, mnogokje tudi pretežko breme močno naraslih obresti je udušilo in strlo marsikateri obrat, kateri bi se bil mogel vzdržati v normalnih razmerah. Težavnost položaja je tem uničevalneje vplivala, ker izredne kreditne draginjske razmere niso le mimogredoč trajale kratko dobo, ampak se za dolgo razdobje ustanovile. Trde razmere so stavile velike zahteve do gospodarske sile pridobitnih slojev. Vzdržati je moglo ta mučen položaj le, kar je zdravega jedra, ali reči se mora, da je bilo treba segati po rezervah in nabirkih izza ugodnejših časov. Nenavadno mnogo razupanega denarja je šlo v izgubo trgovcem-grosistom. Preko te gospodarske stagnacije in depresije je bilo moč priti le ob največji previdnosti in mnogokje le ob dodajanju iz premoženja. Na dobičkanosne in dobitne kupčije v tem času ni bilo misliti. Kreditna tesnost, pomanjkanje denarja in draginja denarja je na eni strani potisnila ceno gotovine izredno visoko, na drugi strani pa silno slabo vplivala na vrednost nepremičnin. Zemljiška in hišna posest je navzlic dragim najemščinam močno izgubila na svoji vrednosti. Na dražbah je zelo malo reflektantov, s težavo je spraviti objekte v denar, skupila so jako majhna in navadno zaostajajo daleč za cenilno vrednostjo, kaj le za stavbeno vrednostjo. V zvezi z drugimi okolnostmi mora to dejstvo posebno na stavbeno podjetnost in delavnost seveda prav neljubo učinkovati.

Po gornjih splošnih izvajanjih je z vso jasnostjo razvidno, kako težavne čase je bilo prebiti v predmetnem razdobju trgovini vseh vrst. Tekom leta 1913 je bilo na Kranjskem razglašeni 16 konkurzov. So to za našo deželo, ki je imela do zadnjih časov slovito malo insolvenč, jako visoka števila, hkratu pa prepričevalne priče o v resnici slabih časih. Naši grosisti so imeli v tem času

mnoge in hude izgube. Opomniti je pri tem, da delajo naši grosisti tudi v sosednjih deželah. In v teh je zlasti v južnih provincah šlo za krize številno obratov v pogubo. Za presojo položaja je vzeti v račun dejstvo, da v mnogih slučajih sploh ne pride do konkurza, ker so zaloge že prej zarubljene. Prav rado se dogaja, da pride pri takih prilikah blagovni upnik prepozno ali da reši le bagatelo. Slabi časi rode tudi slabe pojave. Ogromno je bilo število eksekucij. Za leto 1913 znaša število eksekucij v okolišu ljubljanskega deželnega sodišča 15.035, od teh odpade 5.252 na okraj ljubljanskega okr. sodišča. V okolišu okrožnega sodišča v Novem Mestu je pa bilo leta 1913 eksekucij 7.915. Do plačila starih dolgov je prepogosto mogoče priti le potom tožbe. Opravki pri sodiščih so v tem času narasli, seveda ne v korist položaja v trgovini. Grosisti so prevedli v tem času dokaj manj blaga. Pri tem je omeniti, da dosegaajo manufakturisti le slabe cene, ker so tovarne same intenzivno obdelovale trg. Ponudbe so bile silno forsirane. Domač veletržec je bil moten v svojem pralastnem in naravnem razpečavališču. Plačila prihajajo počasi od detajlista, ki mora sam mnogo dajati na upanje, kmet na zimo in spomlad ni imel denarja. Trgovec je moral čakati. Potrpežljivost pri odjemalcu mu nareka ozir na stare kupovalce, na konkurenco, pa tudi dejstvo, da denarja ne bi bilo tudi zgrda iztisniti ob toliki suši. Njegovo stališče je sploh jako težavno zlasti v krajih, ker so konsumna društva oziroma kar je isto, kmetijska ali gospodarska društva. V mestih, kjer prevladuje živelj s fiksnimi plačami, treba trgovcem z manufakturo, konfekcijo, obleko, oblačilnimi predmeti, klobuki, čevlji, nadalje prodajalcem živil vseh vrst kreditirati z odprto roko. Odjemalci so v jako slabih razmerah, za gotovino jim je trda, zadolženost je velikanska. Velike izgube so neizogibne. Pri tem se dvigajo javna bremena, davki, zavarovanje. Naraščajo režijski stroški vseh vrst.

Jako merodajna okolnost za presojo gospodarskega položaja v trgovini je dejstvo, da naraščajo v zadnjem desetletju novi trgovinski obrati jako hitro in v znatno večjem številu, kakor to nareka naraščanje prebivalstva. Po uspehu obratne štetve leta 1902 je znašalo število trgovinskih obratov vseh vrst na Kranjskem 7.236. Glasom leta 1913 v zbornici završene obratne statistike za dobo 1902 do 1912 znaša število trgovinskih obratov koncem leta 1912 na Kranjskem 9.744. Statistika prebivalstva na Kranjskem pa kaže, da je bilo leta 1900 na Kranjskem prebivalstva 508.150, leta 1910 pa 525.855. Naraščanje novih obratov v trgovini je torej dokaj urnejše. Številni novi obrati slabe seveda položaj obstoječih starih, zakaj krog odjemalstva se širi dokaj počasneje.

V stavbeni stroki je v letu 1913 konstatirati odločno poslabšanje položaja, ki se je podal že preteklo leto. V stavbenem obrtu obstajajo res kritične razmere. Privatne stavbene delavnosti spričo negotovosti položaja ob visoki obrestni meri in največjem pomanjkanju denarja skoro nobene ni. Dejstvo, da je izostala malone vsaka stavbena podjetnost in delavnost, postavlja vse številne obrtnike in profesioniste, ki sodelujejo pri stavbah in katerih uspevanje je odvisno od stavbene konjunktore, naravno v jako žalostne in bridke odnošaje. Poleg zidarjev, tesarjev, kamnosekov, vodnjakarjev so to krovci, steklarji, ključavničarji, kleparji, pleskarji, slikarji, instalaterji za plin, vodo, elektrotehniko. V mizarski stroki obstaja pravo mrtvilo, toda ne le

pri stavbenih mizarjih, tudi položaj pohištvenih mizarjev je jako labilen in kočljiv. Dela je zelo malo. Kjer se kaj dela pokaže, je velik naval oferentov. Cene so potem silno slabe.

Odkar se je ustavilo skoro vse stavbeno delo, tudi opekarne ne morejo s svojimi izdelki naprej. Na poslopih se izvršujejo le najpotrebnejši popravki. Prilika za prodajo v večji meri pride le vsled nesreč pri požarjih ali hudih nevihtah.

V letih 1912 in 1913 je vsestranska stiska zajela naše gospodarske življenje. Trgovina in obrtnost je morala v tej dobi vzdržati silovite stresljaje, ki so nevarno stresali in rahljali njene temelje. V tej do viška kritični perijodi je občuteval obrtni stan v naši deželi, čigar gospodarske moči so v splošnem jako šibke in ki celo v normalnih razmerah le težko diha in izhaja, vso brutalno učinkovitost propadle konjunkturo. Prešlo razdobje jim je nudilo prežalostno eksistenco. Bila je to za nje v resnici prebridka doba životarenja, pomanjkanja in pobitosti. Za mnogoštevilen rokodelski stan, ki živi in obratuje v jako skromnih razmerah, gospodarsko slabo podprt, navadno brez premoženja, z neznatno obratno glavnicu, so bili časi gospodarske razrušenosti v resnici doba prebridkega gorja. Gospodarska depresija je potisnila male ljudi, ki žive od rok do ust, od tega kar sproti zaslužijo, v trdo bedo in veliko pomanjkanje.

Letina je bila lansko leto splošno vzeta povoljna, lahko se reče srednje dobra. Lansko leto se je dobilo skoro vseh pridelkov več nego prejšnji dve leti. Slabejši uspeh je bil v sočivju, detelji in mrvi. Sadja je bilo malo. Vinska letina je bila splošno vzeta dobra, dobilo se je 172.000 *hl*, po drugi ceni tvci celo 192.000 *hl* vina proti 103.900 *hl* v letu 1912, oziroma 226.000 *hl* v letu 1911. Povprečni pridelok na en hektar je znašal 19,6 *hl*. Za množino vinskega pridelka je bila odločilna vipavska dolina, ki je imela dobro vinsko letino. Na Dolenjskem je bil uspeh v vinstvu na Belokranjskem dokaj ugodnejši nego v novomeškem in krškem okraju. V sicer tako bridkih časih za trgovino in produkcijo je ugodna letina lanskega leta v resnici dobrodošel pojav. Je to gospodarsko jako važen faktor za našo deželo. Ob opešanih in oslavljenih močeh kupčijskih krogov je bila ta v resnici opora v težkih razmerah.

Od dogodkov na prometnem polju mi je omeniti, da so dela za belokranjsko železnico v preteklem letu napredovala ter je pričakovati, da bode izročena nova progá prometu v mesecu maju. Napredek in razvoj avtomobilne industrije prihaja tudi v naši deželi do vidnega izraza. Na mnogih važnih cestnih progah so se oživotvorile redne avtomobilne zveze. Tako je v prometu progá Logatec-Idrija, Ljubljana-Celje, Postojna-Vipava-Gorica, Škofja Loka-Gorenjavas-Žiri, Rakek-Babno Polje. Mimo teh je projektiranih več jako važnih avtomobilnih zvez, tako Logatec-Hotredražica-Žiri, Idríja-Sv. Lucija, Črnomelj-Vinica, Črnomelj-Kočevje. Opažati je na tem polju hvalevredno podjetnost. Žalibog je omenjati, da se prošnje za take koncesije rešujejo jako počasi. Projektant mnogokatere črte je dolgo časa v negotovosti, ali dobi zaprošeno dovolilo. Uvajanje novih avtomobilnih zvez bi se moralo pač od strani države pospeševati na vso moč, kajti te prometne naprave so za mnoge oddaljene kraje v resnici prava dobrota. Oddaljene kraje pritegnejo velikemu prometu in tako za osebni promet saj v nekoliko nadomestijo železnice.

Glede telefonske naprave v deželi tudi prošlo leto ni prineslo preobrata na boljše. Telefonska mreža ljubljanska je ostala pri starih, tolikrat potoženih nedostatkih. Nameravana preuredba s položitvijo kabeljna se je odložila. Glede telefonske naprave v Postojno je omeniti, da je trgovinsko ministrstvo navzlic utemeljenosti prošnje in vkljub mnogostranskemu prizadevanju z razpisom z dne 9. decembra 1913 vnovič odklonilo privzetje mesta Postojne v obstoječo interurbano progo Dunaj-Trst. Priključitev Postojne interurbanemu telefonskemu omrežju bo mogoče le potom naprave lastne telefonske proge Postojna-Ljubljana. Za projektirano telefonsko progo Postojna-Ljubljana je izdelan projekt ter je zbornica prevzela akcijo za zagotovitev prispevkov v krogu interesentov. Zbiralno delo je jako zamudno in gre le počasi naprej. Zagotovitev potrebnih prispevkov ustvarja jako velike težave. Zbrati potrebno tangento bode le mogoče, če pokažejo interesentje, zasebni kakor občine, primerno požrtvovalnost. V nekaterih občinah je bil odziv doslej odločno premajhen, če se jemlje v poštev celotno gradbeno svoto.

Za medmestno progo Ljubljana-Domžale so bili pogoji, ki jih je stavila poštna uprava, izpolnjeni že pred malone dvema letoma, ali do uresničenja tega projekta žalibog ni prišlo, ker glasom poročila poštnega in brzojavnega ravnateljstva v Domžalah ni dobiti primerne prostora.

Ustrezajoč zbornični prošnji je c. kr. poštno in brzojavno ravnateljstvo izdelalo za gorenjsko telefonsko omrežje nov projekt. O tem projektu so se posvetovali združeni odseki v svoji seji dne 5. marca t. l. ter je bilo v tej seji sklenjeno, da prevzame zbornica akcijo za zbiranje gradbenih prispevkov pri interesentih. V tej seji se je tudi sklenilo, da zbornica nima principialnega pomisleka proti eventualni izgraditvi proge Ljubljana-Kranj-Tržič kot glavne proge z nadaljevanjem čez Ljubelj do Celova. Nadejati se je, da se sedaj posreči zagotoviti prispevke, ki znašajo za celo gorenjsko omrežje, ki seže do Bele Peči in od Radovljice čez Lesce na Bled do Bohinjske Bistrice, okroglo 60.000 K. Poudariti je odločno, da brez prispevkov v krogu interesentov ni računati na uresničenje te prepotrebne naprave.

— (Naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade) z dne 2. decembra 1913 uvaja naslednja službena imena mest in sicer za glavno mesto: Zagreb, za mesta podrejena neposredno zemaljski vladi: Osijek, Zemun, Varaždin, za mesta utelesena odnosnim županijam: Senj, Bakar, Karlovac, Petrinja, Sisak, Bjelovar, Koprivnica, Križevci, Brod, Požega, Mitrovica, Petrovaradin, Srijemski Karlovci, za mesta, ki so urejena, kakor deželne (ladanjske) občine oz. imajo naslov mesta in mestni grb pa: Karlobag, Kostajnica, Ivanić grad.

„Slovenski pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; za nečlane pa velja za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.